

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA A MOWA

Fazy rozwoju mowy dziecka.

Rozwój mowy dziecka od momentu urodzenia można podzielić na cztery okresy:

1. okres melodii – od urodzenia do 1 r.ż. Dziecko w tym okresie początkowo komunikuje się z otoczeniem za pomocą krzyku. Między 2 – 3 miesiącem życia występuje głuźenie czyli wydawanie różnych nieartykułowanych dźwięków, około 6 – 7 miesiąca zaczyna gaworzyć, powtarzając dźwięki zasłyszane z otoczenia. W pierwszym roku życia dziecko już wiele rozumie, poprawnie wymawia samogłoski oraz spółgłoski: m, n, b, d, t.
2. okres wyrazu – przypada między 1 – 2 r.ż. dziecka. Używa już ono prawie wszystkich samogłosek z wyjątkiem ą,ę oraz wymawia spółgłoski takie jak: p,b, m, t, d, n, k, j, ś, ź, dź. Mowę w tym czasie cechują wypowiedzi jednowyrazowe, często niepełne, np. kaka – kaczka, midol – pomidor, itp. Dziecko w tym okresie zna około 300 słów.
3. okres zdania – pomiędzy 2 – 3 r.ż. Dziecko powinno prawidłowo wymawiać następujące głoski: p, b, m, f, w, k, g, ch, t, d, n, l, ą, ę. W drugim roku życia dziecko powinno wypowiedzieć proste zdanie, a w trzecim roku zdanie dłuższe, złożone z 4 – 5 słów.
4. okres swoistej mowy dziecięcej przypada na wiek od 3 – 7 lat. W dalszym ciągu wzbogacany jest zasób słownictwa, rozwija się umiejętność budowania zdań oraz artykulacja. Dziecko 4 – letnie powinno już poprawnie używać głosek s, z, c, dz. Głoski sz, ź, cz, dź może zamieniać na s, z, c, dz lub ś, ź, ć, dź. Wymowa 5 – cio latka jest już prawie całkowicie zrozumiała. Głoski r, sz, ż, cz, dż powinny być już wymawiane poprawnie przez sześciolatka. W tym wieku mowa powinna być poprawna pod względem artykulacyjnym, a w wieku 7 lat również pod względem gramatycznym.

Jeżeli w wieku 3 lat dziecko nie mówi zdaniami lecz pojedynczymi słowami, świadczy to o obniżeniu tempa rozwoju jego mowy.

Jeżeli dziecko sześciolatnie nie operuje całym zasobem głoskowym mowy, to mamy do czynienia z mową nieprawidłową.

Wpływ zaburzeń mowy na rozpoczęcie nauki w szkole.

Do normy nieprawidłowej mowy zalicza się:

- błędne rozumienie słów

- wady wymowy różnego rodzaju, np. seplenienie, seplenienie międzyzębowe, seplenienie boczne, rotacyzm, ubezdźwięcznianie głosek dźwięcznych, jąkanie, itd.
- deformacje (zębów, szczęki, podniebienia)
- upośledzenie słuchu, różne formy niedorozwoju lub paraliżu narządów odpowiedzialnych za mowę.

Prawidłowy rozwój mowy stanowi bardzo istotny element dojrzałości szkolnej. Od ucznia rozpoczynającego naukę w kl. I oczekuje się swobodnego wypowiedziania się na bliskie mu życiowe tematy, umiejętności powtórzenia usłyszanego opowiadania, opisu słownego obrazka, powiedzenie z pamięci wierszyka lub piosenki. Dziecko powinno mówić pełnymi, prawidłowo zbudowanymi zdaniami oraz prawidłowo wymawiać wszystkie dźwięki mowy. Od tego bowiem zależy powodzenie dziecka w szkole. Dziecko, którego słownik jest ubogi, ma zmniejszone możliwości wykazania swojej wiedzy podczas odpowiedzi. Dziecko, które źle mówi, natrafia na trudności we wszystkich tych sytuacjach, gdy wymaga się od niego prac pisemnych czy innych wypowiedzi (jak mówi, tak pisze).

Wady wymowy nie tylko utrudniają naukę czytania i pisanie oraz zakłócają rozwój mowy lecz także odbijają się ujemnie na społecznym życiu dziecka, na jego samopoczuciu i pozycji w grupie rówieśniczej, sprawiają wiele cierpień i powodują zamykanie się dziecka w sobie, nieśmiałość i lękliwość. Gdy do szkoły idą te dzieci, u których w okresie przedszkolnym nie zlikwidowano wady wymowy, okres adaptacji i intensywnej nauki w pierwszym półroczu nie sprzyjają wyrównywaniu tych zaniedbań. Dzieci nieśmiałe, nerwowe i lękliwe raczej pogłębiają swoje wady, są i takie, które w tym okresie zaczynają się jąkać.

Dzieci te, nawet dobrze przygotowane pod innymi względami, nie lubią odpowiadać, ponieważ boją się złych reakcji kolegów i nauczycieli. Dzieci źle mówiące odsuwają się od udziału w imprezach szkolnych, deklamacjach, inscenizacjach, tracą zaufanie do otoczenia, unikają towarzystwa rówieśników, czują lęk przed mówieniem.

Bardzo niekorzystna i błędna jest postawa rodziców, którzy słysząc, że dziecko źle wymawia, czekają, aż z tego wyrośnie. Ważne jest więc to, aby dziecko mówiące nieprawidłowo jak najszybciej otrzymało pomoc nie tylko ze strony logopedy czy nauczyciela ale głównie rodzica i całej rodziny.

Opracowały:
mgr Ilona Urbańska
mgr Joanna Malczewska